

дискримінаційних обмежень в сфері культури, освіти та економіки. Во второй половине 1930-х гг. в государственной политике правительства прослеживались черты антисемитизма. Накануне Второй мировой войны приоритетным направлением разрешения еврейского вопроса в Польше стала эмиграция евреев из страны.

Ключевые слова: польская государственная политика, национальный вопрос, евреи, конфессиональная община, польско-еврейские отношения.

Kramar Yuriy. The Jewish Question in the Policy of governments of Interwar Poland. The article shows the character and content of the state policy as to the Jewish population of interwar Poland.

Plans and programs of Polish governmental surroundings in the decision of the Jewish question are analysed in the article. Here we can see that the article draws a conclusion that policy of Polish government as to Jewish people was not consistent. It balanced on the limit between the attempts to regulate Polish-Jewish relations on the political basis of (the Agreement in 1925) to introduction as to Jewish people frankly discriminatory limitations in the sphere of culture, education and afterwards in the sphere of economics. In the second half of 1930th an anti-semitism began to play a greater role in the state policy of Polish government. On the eve of the Second World War the priority direction to decide the Jewish question in Poland was determined as Jewish emigration from the country.

Key words: Polish state policy, national question, Jewish, confessional community, Polish-Jewish relations.

Стаття надійшла до редколегії
06.09.2017 р.

УДК 355.4(44)(091)

Андрій Слюсаренко

Сили спеціальних операцій Сухопутних військ Франції

У статті схарактеризовано організаційну модель сил Спеціальних операцій Сухопутних військ (ССО СВ) Франції. Визначено основні частини й підрозділи її ССО СВ. Узагальнено структуру та завдання, які покладено на частини й підрозділи ССО СВ. Наведено склад Командування спеціальних операцій (КСО). Проаналізовано організацію функціонування КСО, визначено основні напрями його дій, наведено відмінності щодо організації управління частинами та підрозділами ССО СВ Франції, США, Великої Британії.

Ключові слова: Сили спеціальних операцій, спеціальна операція.

Постановка наукової проблеми та її значення. Незважаючи на успішний досвід (Друга світова війна, Індокитай, Алжир), давні традиції дій «командос» та Іноземного легіону, а також дуже високо-професійний людський ресурс, Франція багато часу витратила на розробку «культури спеціальних сил», на відміну від англосаксонських країн, де це поняття було загальноприйнятним.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Французькі дослідники стверджують, що, попри безсумнівне зростання ролі ССО в умовах зміни характеру збройних конфліктів та виникнення нових форм асиметричних загроз останнього часу, нетрадиційні воєнні операції слід розглядати в історичній ретроспективі. Не заглиблюючись у стародавні часи, вони відзначають, що прикметник «Special» з'явився в 1941 р. у Великій Британії, коли Девід Стірлінг заклав фундамент Спеціальної повітряної служби (SAS), у той час як прем'єр-міністр Вінстон Черчилль ініціював створення Управління спеціальних операцій (SOE) для координації розвідувально-диверсійних дій у тилу противника. Британці вже в 1950-х роках створили певну кількість підрозділів для виконання стратегічних завдань, котрі найчастіше діють у складі невеликих загонів, складаються виключно з досвідчених кадрів, які тривалий час служать за призначенням і користуються сильним захистом із погляду конфіденційності їхніх дій.

У Сполучених Штатах Америки у 1942 р. президент Рузвельт створив очолюване начальником об'єднаного штабу Управління стратегічної служби (OSS) із завданнями ведення оперативної розвідки в ході бойових дій, психологічних операцій проти ворога та сприяння руху опору на окупованих територіях. У рамках OSS створено підрозділ спеціальних операцій (OSS /SO), який мав завдання організувати групи опору як для дій у тилу противника, так і для проведення не призначених для регулярної армії таємних операцій на ТВД [1].

---

¹ © Слюсаренко А., 2017

У Франції численні «спеціальні» підрозділи іноді використовувалися як звичайні ударні піхотні батальйони: їхній особовий склад мав нижчий середній вік, ніж у відповідних зарубіжних підрозділах. Нерідко це були просто солдати, ротація рядового та кадрового складу відбувалася дуже часто згідно з чинними правилами переміщення й просування по службі у військах. Рядовий і кадровий склад не отримував реального захисту із погляду конфіденційності.

Актуальність статті полягає в необхідності подальшого розвитку загальної теорії застосування Сил спеціальних операцій у війнах і військових конфліктах сучасності.

Мета статті – наукова реконструкція концептуальної організаційно-функціональної моделі ССО сухопутних військ Збройних сил Франції на основі аналізу опублікованих документів і спеціальної літератури.

Усвідомивши велику роль спеціальних підрозділів, продемонстровану під час війни в Перській затоці, Міністерство оборони Франції 24 червня 1992 р. на прикладі США й Великої Британії створило в складі своїх Збройних сил Командування спеціальними операціями (*GCOS – General commandant les Operations Speciales*). Командування спеціальними операціями (чисельність центрального апарату – 60 осіб) не має підпорядкованих частин і підрозділів. У разі необхідності в його розпорядження виділяються відповідні сили та засоби, зокрема [2, с. 14–21; 3, с. 19–26.]:

- від СВ – підрозділи зі складу Командування спеціальними силами й Командування силами наземних дій;
- від ВПС – підрозділи зі складу Командування силами спеціального призначення «Командос»;
- від ВМС – підрозділи зі складу Командування береговою охороною та «Командос» ВМС;
- від Національної жандармерії – група спеціального призначення й забезпечення безпеки національної жандармерії. Командування спеціальних операцій (КСО) об'єднало під своїм керівництвом усі частини та підрозділи спеціального призначення, які перебували в збройних силах, і частини, що призначені для їх забезпечення, та координує використання французького спецназу незалежно від його відомчої підпорядкованості, будь то армія, флот, ВПС чи жандармерія (рис. 1).

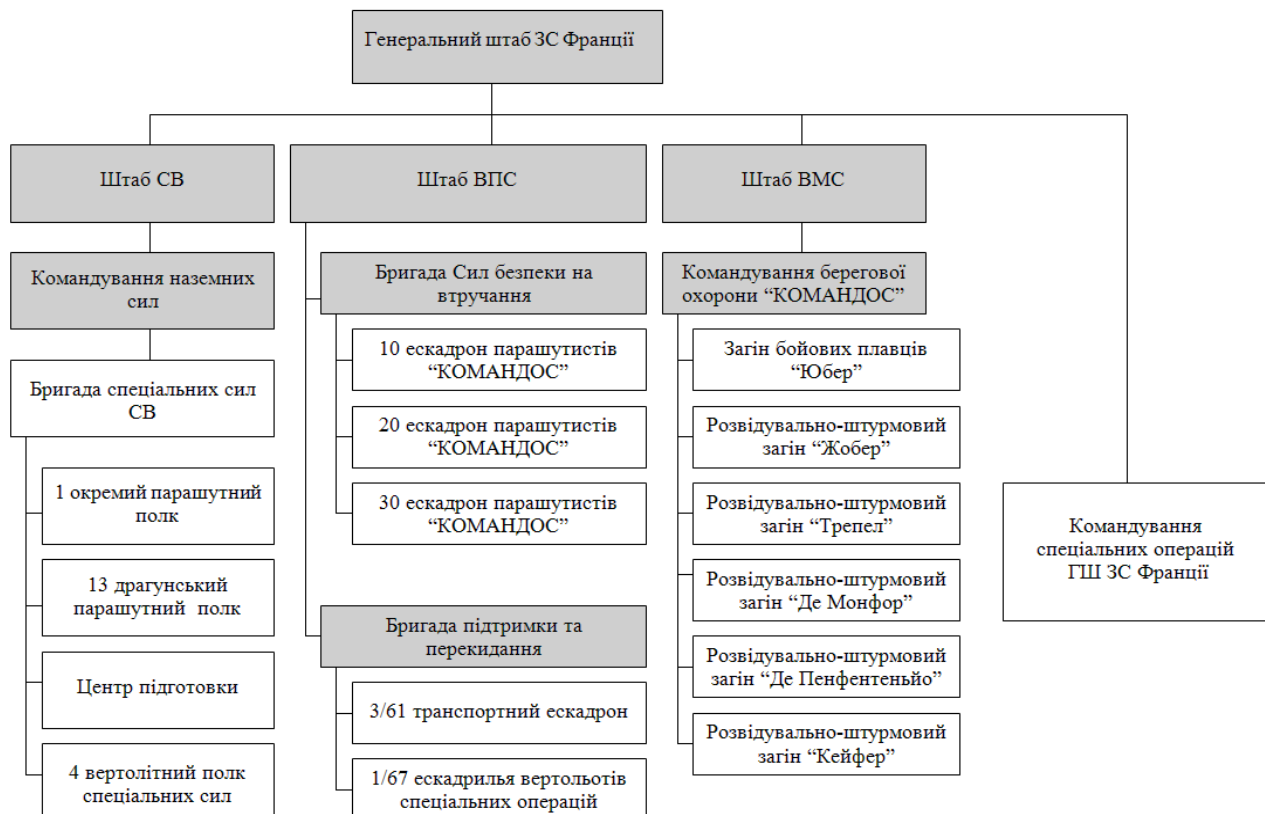

Рис. 1. Командування спеціальних операцій ЗС Франції

Це командування мало безперечні переваги: використання спеціальних сил за їх призначенням, розвиток взаємодоповнюваності підрозділів і спільного загальновійськового духу, розроблення процедур, спрямованих на обмеження суперечок у визначенні завдань і застосуванні різних підрозділів та ін.

Організаційно КСО складається з так званих кіл. У *перше* входять різні підрозділи під постійним командуванням КСО, у *друге* – підрозділи, які можуть бути залучені в разі необхідності. Крім того, КСО може включати будь-який підрозділ французьких збройних сил для виконання конкретних місій – це *третє коло*.

До складу *другого кола* входять 11-та парашутна бригада і 17-й інженерно-парашутний полк. Зі складу Національної жандармерії в *друге коло* входять група безпеки та втручання національної жандармерії (GIGN), парашутний ескадрон жандармерії (EPIGN) – спеціальний підрозділ, якому доручено збирання розвідувальних даних, охорону й фізичний захист політичних і відомих громадських діячів, особливий захист заходів, а також підтримку GIGN, та GSPR – секретна служба Президента республіки.

Третє коло означає, що до його складу КСО може залучати будь-який підрозділ французьких збройних сил. Зазвичай, це бригади розвідки, водолази, 27-ма піхотна гірська бригада. Національна поліція й розвідка мають спеціальні підрозділи, але їх не включено в коло COS.

Частини Командування спеціальних операцій ЗС Франції призначені «планувати, координувати, проводити на своєму рівні операції, що перебувають у компетенції спеціально організованих підрозділів, які підготовлені та озброєні для досягнення воєнних цілей, що визначені генеральним штабом ЗС Франції» [5, с. 55–58].

Командування спеціальними операціями діє за чотирма напрямками (співпраця та військова допомога за кордоном, підтримка, нейтралізація, діяльність щодо впливу).

Перший із цих напрямів – військова допомога за кордоном, що включає заходи з надання військової допомоги в навчанні військовослужбовців і підготовки підрозділів спеціального призначення іноземних армій (переважно в країнах Африки, які мають із Францією договір про військову співпрацю), а також участь у миротворчих і гуманітарних операціях за кордоном.

Другий напрям – проведення воєнних операцій підтримки (спеціальна розвідка, диверсійні дії, пошуково-рятувальні операції).

Третій напрям уключає боротьбу з тероризмом, визволення заручників, евакуацію французьких громадян із території інших держав, проведення спеціальних заходів у країні противника в мирний час.

Четвертий напрям – проведення операцій впливу (психологічні операції та участь в організації роботи громадських організацій).

Командування безпосередньо підпорядковане генеральному штабу ЗС Франції, а командувач КСО є помічником начальника генерального штабу з питань спеціальних операцій. Під його керівництвом КСО проводить операції та навчання за участю Сил спеціальних операцій різних видів збройних сил, а також планує й координує обмін досвідом та навчання з іноземними ССО. Діючи в тісному взаємозв'язку з іншими структурами генерального штабу, командувач бере участь в уточненні воєнної доктрини в частині, що стосується мети та завдань підрозділів спеціального призначення, а також у розробці директив стосовно підготовки особового складу ССО. Начальник штабу КСО забезпечує координацію дій із начальниками служб та родів військ, що не входять до складу командування.

Командування спеціальних операцій складається із шести взаємопов'язаних між собою бюро (управлінь): операцій; спеціальної підготовки; досліджень, розвитку й інновацій; телекомунікацій та інформаційних систем; загальних питань; цивільних справ.

Завдання *бюро операцій* – збір максимальної кількості інформації під час підготовки операції. Це бюро тісно співпрацює з Дирекцією воєнної розвідки (DRM) та Головним управлінням зовнішньої безпеки (DGSE), які виділяють спеціалістів відповідного профілю для виконання поставлених завдань.

На *бюро спеціальної підготовки* покладено завдання щодо організації й забезпечення сумісних навчань для підрозділів та частин ССО й проведення навчань та обміну досвідом з іноземними силами спеціального призначення.

Бюро досліджень, розвитку й інновацій відповідає за розробку та впровадження нових зразків озброєння й спорядження для ССО. Для виконання названих вище завдань при бюро існує дві групи: міжвійськова комісія практичних досліджень і група розробки (до її складу входять інженери Головного представництва з питань озброєння). Перша з цих груп консультує штаб КСО з питань спеціальних

предметів спорядження й озброєння, займається збором у єдину базу даних вимог із боку підрозділів. До завдань другої групи входить тестування й випробування нових засобів озброєння в ключових галузях, наприклад у сфері оптико-електронних засобів та зв'язку тощо.

Бюро телекомунікації та інформаційних систем відповідає за зберігання й використання всіх видів інформації та передачу даних в інтересах Командування спеціальних операцій і підрозділів СпП.

Бюро загальних питань, що забезпечує роботу КСО, уключає до свого складу весь адміністративний апарат, а також служби фінансів та вирішення загальних службових питань.

Бюро цивільних справ виділяє групи, які займаються інформаційно-психологічною боротьбою в зоні проведення спеціальних операцій. Групи переважно комплектуються з резервістів, які є спеціалістами у своїх галузях (адміністрація, право, економіка, промисловість, зв'язок, маркетинг та ін.).

Сили спеціальних операцій (ССО) Сухопутних військ (СВ) є найбільш численними й універсальними за способами застосування компонентами ССО збройних сил Франції. Вони можуть виконувати завдання в мирний час, у конфліктних ситуаціях і в ході війни, діючи як у складі угруповань різномірних сил на ТВД, так і самостійно.

Від Сухопутних військ до складу КСО виділено бригаду спеціальних сил (чисельністю близько 2500 осіб), що включає роту управління та зв'язку й три полки [6]: 1-й полк парашутистів морської піхоти (1er Régiment de Parachutistes d'Infanterie de Marine, м. Байон), 13-й драгунський парашутний полк (13e Régiment de Dragons Parachutistes, штаб – м. Дієз) і 4-й вертолітний полк спеціальних сил (4e Régiment d'Hélicoptères des Forces Spéciales, м. По), роту командування і зв'язку спеціальних сил (Compagnie de Commandement et de Transmissions des Forces Spéciales), три центри підготовки.

Бригада спеціальних сил СВ (GSA – Groupement special autonome, штаб – гарнізон «Астра», м. По) є оперативно-тактичним з'єднанням Сухопутних військ Франції, яке сформовано в липні 2002 р. на базі командування спеціальних дій СВ. Організаційно бригада спеціальних військ підпорядкована Командуванню сил наземних дій і призначена для організації й проведення спеціальних операцій в інтересах КСО штабу збройних сил. За досвідом бригада спроможна виділити близько 24 групи для проведення диверсій, 54 розвідувальні дозори та 20 вертольотів підтримки. За необхідності для підсилення бригади й проведення спеціальних операцій можуть виділятися підрозділи парашутно-десантних військ командування СВ.

Основними завданнями, які поклалися на бригаду спеціальних сил СВ, є первинна оцінка ТВД; ведення спеціальної розвідки; розвідка об'єктів противника та проведення спецзаходів в оперативній глибині, антитерористичних операцій; забезпечення охорони воєнного й цивільного керівництва на ТВД.

1-й Полк парашутистів морської піхоти – основна частина ССО СВ, що застосовується КСО. Незважаючи на назву, полк до морської піхоти стосунку не має. Ґрунтуючись на SAS, 1-й полк за структурою подібний до британського 22 окремого полку спеціального призначення. Він складається зі штабу, роти управління та обслуговування, роти підготовки й трьох бойових рот RAPAS. Рота підготовки в разі необхідності здатна сформувати додатково чотири роти RAPAS.

До складу роти управління та обслуговування входять відділення документування розвідувальних даних (збір і накопичення розвідувальної інформації про країни світу та їхні ЗС, відповідає за розвідувальну підготовку підрозділів полку); відділення спеціальної підготовки – досліджує досвід застосування нової техніки, озброєння й спорядження, а також нових тактичних прийомів; три команди парашутистів «командос», особовий склад яких підготовлено до виконання стрибків із парашутом із великих висот і проведення спеціальних завдань.

Кожна із рот RAPAS має спеціалізацію: 1-ша призначена для проведення операцій поза містом, форсування водних перешкод й охорони та супроводу особливо важливих персон; 2-га рота спеціалізується на діях у межах міста, здійсненні диверсій і снайпінгу (застосування снайперських пар). Крім того, бійці роти проходять підготовку із застосування мінно-вибухових засобів, а також відпрацьовують методику «злому й проникнення»; 3-тя рота здійснює вогневу підтримку вогнем мінометів (81 мм, 120 мм), протиповітряну оборону, а також веде розвідку на легких всюдиходах. Бойовою одиницею роти «RAPAS» є група розвідки та спеціальних операцій взводного складу, яка складається з 10 осіб. На чолі групи стоїть офіцер або унтер-офіцер. Група поділяється на відділення управління з чотирьох військовослужбовців (командир – спеціаліст із ведення глибинної розвідки, медик, радист, радіооператор) та три парні дозори, кожен із яких спеціалізується на диверсійній, снайперській або штурмовій діяльності. Такі групи можуть об'єднуватися в тилу противника в загін до 160 чол. Підрозділи «RAPAS»

регулярно тренуються, освоюючи дії в різних кліматичних умовах. Наприклад, діяти в джунглях вони вчаться у Французькій Гвіані, орієнтуванню та виживанню в пустелі – у Джибуті, а спеціальну гірську підготовку засвоюють у Пау, у Піренеях.

Бойовою одиницею полку є група розвідки й диверсій, яка складається з 11 осіб. Її очолює офіцер або унтер-офіцер. Такі групи можуть діяти автономно або об'єднуватися в тилу противника в загін чисельністю до 160 чол.

13-й полк драгунів-парашутистів створено в 1952 р. Він призначений для виконання завдань в інтересах КСО [5, с. 55–58]. Планування завдань полку здійснює управління воєнної розвідки штабу ЗС Франції. Чисельність полку – близько 1040 осіб. Місце його дислокації – гарнізон «Маршаль Ліоті», м. Дієз.

Основними завданнями полку є організація розвідки об'єктів противника в оперативній глибині; ведення бойових дій у важкодоступній місцевості й глибокому тилу противника; організація диверсій та актів саботажу; знищення важливих об'єктів противника.

До складу полку включено такі підрозділи:

– ескадрон управління та тилового забезпечення; 1, 2, 3, 4 розвідувальні ескадрони; ескадрон зв'язку; навчальний ескадрон; ескадрон підготовки резервістів.

– 1-й розвідувальний ескадрон спеціалізується на виведенні розвідувальних груп морським шляхом та проведенні операцій у приморських районах.

– 2-й розвідувальний ескадрон виконує завдання в гірській місцевості та в умовах низьких температур.

– 3-й розвідувальний ескадрон (навчальний) здійснює початкову підготовку новобранців. Він також має взвод охорони, що відповідає за безпеку та забезпечує охорону місця дислокації полку.

– 4-й розвідувальний ескадрон спеціалізується на виведенні груп повітряним шляхом, у тому числі з виконанням стрибків із парашутом із великих висот.

Ескадрон зв'язку забезпечує організацію зв'язку штабу полку з групами СпП і забезпечує групи засобами зв'язку.

Навчальний ескадрон готує спеціалістів із ведення розвідки (командир відділення зв'язку, командир відділення спостереження, командир розвідувальної групи), а також забезпечує мовну підготовку особового складу й надає базову підготовку з фотографування та засекреченої передачі даних.

4-й вертолітний полк спеціальних сил (загін СО армійської авіації) створено в 1997 р. Він складається з першої ескадрильї СО (розвідка та вогнева підтримка – 10 вертольотів SA-341 «Газель») і другої ескадрильї СО (транспортна – 4 вертольоти SA-330 «Пума» та восьми нових вертольотів EC-725 «Кугуар»). Загальна чисельність – 140 осіб. Місце дислокації – м. По.

2-й парашутно-десантний полк Іноземного легіону (2ème Régiment Étranger de Parachutistes 2e REP) формально до спецназу не належить, фактично за структурою й поставленим завданням він є підрозділом спеціального призначення. Іноземний легіон (фр. Légion étrangère) – військове з'єднання, що входить до складу Сухопутних військ Франції та комплектується переважно з іноземців. В окремі періоди своєї історії легіон нараховував понад 40 тис. осіб особового складу. Так, у серпні 1914 р. п'ять маршових полків Іноземного легіону нараховували 42 883 добровольців, представників більш ніж 52 національностей. Станом на 2009 р. близько 7,5 тис. чол. зі 136 країн проходять службу в 11 полках легіону [1]. 2-й парашутно-десантний полк Іноземного легіону розташований у м. Баланіт на острові Корсика. Завдання, що стоять перед бойовими підрозділами 2-го полку, чітко визначені: розвідувальні операції, наступальні й так звані специфічні дії. Розвідувальні операції включають збір розвідувальної інформації про чисельність і пересування противника, його розміщення, військові об'єкти та інфраструктуру, обстановку й умови навколишнього середовища. До наступальних дій належать захоплення та тимчасовий контроль над ключовими ділянками, підготовка до розміщення основних сил, знищення або виведення з ладу об'єктів противника за лінією фронту, його інфраструктури, створення контролю над зоною дій у тилу противника, наведення паніки й дезорганізації в загрозливий період. Специфічні дії характеризуються пошуком, виявленням, переміщенням та евакуацією громадян Франції і її союзників із небезпечних районів, боротьбою зі снайперами противника, наданням військової допомоги, забезпеченням безпеки державних діячів.

Чисельність особового складу полку становить близько 1050 легіонерів. Полк входить до складу 11-ї парашутної дивізії Франції й виконує завдання в її складі. Структура полку – управління та штаб, а

також сім рот, чотири з яких є бойовими зі своєю індивідуальною спеціалізацією, а три – підрозділами забезпечення.

Перша парашутна рота спеціалізується на бойових діях у місті, боротьбі з танками та на діях у нічних умовах [4, с. 651–661].

Друга парашутна рота виконує дії в горах і в екстремальних кліматичних умовах, переважно зимових. У складній обстановці високогір'я й за низьких температур бійці повинні зберігати свою боєздатність для виконання поставленого завдання, тому навичкам виживання приділяють найпильнішу увагу. Солдатів навчають ставити в горах намети, робити укриття зі снігу, будувати курені й хатини та жити в них. Легіонери вчаться ходити на лижах, освоюють школу скелелазіння та спусків із різних висот, учаться ходити у зв'язках по засніжених високогірних ділянках. Для ведення ефективних бойових дій у горах вони набувають навички ведення вогню зі штатної зброї як зверху вниз, так і знизу вгору. Під час відпрацювання тактики виконують завдання із захоплення та утримання гірських перевалів і панівних висот. Під час навчання використовують спеціальні гірські табори – шале у Верьо і ділянки скелелазіння на Корсиці. Повітряно-десантна підготовка роти має свою особливість. До програми стрибків уходить десантування на сніг із примусовим розкриттям парашута. Завданням *третьої парашутної роти* є дії в передових порядках морського десанту. Легіонери ведуть розвідку ділянки узбережжя, де планується висадка морської піхоти, а також на початковому етапі операції здійснюють захоплення й утримання плацдарму до висадки основних сил морського десанту. У ході бойової підготовки основна частина легіонерів готується за однією з основних спеціальностей – водолаз Сухопутних військ (Plonger Armee de Terre – PAT). Маючи за плечима базовий курс водолазної підготовки, що включає не менше ніж 300 занурень на апаратах із відкритою схемою дихання, легіонер може бути допущений до відбору на курс ІО (Intervention offensif – наступальне вторгнення), який являє собою вивчення із застосування апаратів із закритою схемою дихання для участі в спецопераціях Сухопутних військ. Один-два рази на рік 3-тя рота бере участь у маневрах французьких Військово-Морських сил, у ході яких легіонери десантуються на воду з парашутом, а також із вертольотів із малих висот без парашута, але зі спорядженням для підводного плавання. Другою основною спеціальністю в 3-й роті, де є 15 навчальних та 15 транспортних човнів «Зодіак» із 40-сильним підвісним мотором, є човновий рульовий-моторист.

До завдань легіонерів *четвертої парашутної роти* входить ведення бойових дій у тилу противника малими групами, снайпінг і проведення підірвних робіт. У легіоні високо цінують уміння снайперів 4-ї роти досягати поставлених завдань мінімальними зусиллями. Легіонери роти мають хороші навички роботи з різними вибуховими речовинами. Крім того, з огляду на впевнене знання особовим складом роти матеріальної частини зброї, командування використовує роту для випробувань під час оцінки ефективності нових систем. Саме бійці роти випробовували легкий кулемет «Мінімі», британську штурмову гвинтівку L-96A1, великокаліберні (12,7 мм) снайперські гвинтівки «Баррет» і «Геката-2» та британські снайперські гвинтівки проміжного 338-го калібру «Супермагнум». На базі цієї роти проводяться експерименти з відпрацювання нових тактичних прийомів і перевірка ефективності нових штатних структур. Рота розвідки й підтримки призначена для ведення розвідки в інтересах інших підрозділів полку та їх вогневої підтримки під час виконання бойових завдань. Щодо розвідки, то про неї слід сказати окремо. Розвідкою в глибокому тилу займаються розвідувальний взвод і група парашутистів «Командос» (Groupe de Commandos Parachutistes – GCP (ГПК)). «Командос» під час виконання розвідувальних завдань використовують спеціальну відеокамеру, що дає змогу передавати зображення бойової обстановки в режимі реального часу на пункт управління. Подібна техніка стоїть на озброєнні дуже незначної кількості французьких підрозділів, які виконують завдання виняткової важливості. ГПК складається з 25 офіцерів й унтер-офіцерів, поділених на дві команди (по десять осіб у кожній), плюс командир. У команду відбирають добровольців-легіонерів, котрі прослужили в полку не менше ніж два роки у військовому званні не нижчому за капрала. Після того як кандидатів відберуть, вони проходять додаткову інтенсивну підготовку в Піренеях. Далі їх направляють у центр парашутної підготовки в П'ю для отримання кваліфікації «парашутист-оперативник». Середній вік військовослужбовців ГПК вищий, ніж у військовослужбовців інших підрозділів, – 28–30 років. Це переважно італійці, іспанці або британці. Є кілька німців або американців. У ході операції загальний успіх залежить від їх злагодженості й взаємодії. Нині всі парашутні полки 11-ї парашутнодесантної дивізії, до складу якої входить і 2-й полк, мають одну-дві команди ГПК. Оснащений спеціальними керованими парашутами, «Командос» добре орієнтується в повітрі. Бійці здатні під час здійснення зтяжних стрибків приземлитися групою з десяти чоловік у безпосередній близькості від заданого об'єкта на обмежений майданчик у 90 кв. м. Спецслужба Direction Generale de la Securite Exterieur (DGSE) – Генеральна дирекція зовнішньої безпеки, – що здійснює також функції зовнішньої розвідки, може застосовувати ГПК для надання допомоги під час

проведення специфічних операцій. Більшість таких операцій виконують спеціально треновані парашутисти Центру спеціальної парашутної підготовки (Centre Parachutiste d'Instruction Specialise). У полку немає спеціально підготовленого підрозділу для боротьби з терористами. Однак бійці ГПК факультативно проводять спільні тренування з антитерористичними підрозділами Франції. ГПК постійно здійснює навчання з армійським спецназом, оскільки група оперативно підпорядковується КСО [6].

Слід зазначити, що будівництво Збройних сил (ЗС) Франції сьогодні здійснюється в межах прийнятої у 2014 р. програми, розрахованої на період до 2019 р. Одним із напрямів реформи стало створення в Сухопутних військах Франції додатково Командування сил спеціальних операцій у підпорядкуванні безпосередньо штабу Сухопутних військ. Крім того, Командування сил спеціальних операцій (ССО) об'єднало у своєму складі 1-й парашутний полк морської піхоти, 13-й драгунський парашутний полк, 4-й вертолітний полк спеціального призначення й групу забезпечення ССО, яка перебуває в оперативному підпорядкуванні командувача оперативного командування СВ. У результаті проведених заходів до складу французьких Сухопутних військ увійдуть командування ССО та Іноземного легіону.

Отже, для виконання покладених на КСО завдань йому підпорядковано бригаду спеціальних сил та 2-й парашутно-десантний полк Іноземного легіону СВ, спецпідрозділи ВПС, Командування морської піхоти й частин СпП ВМС.

Потрібно зазначити, що створення КСО багато в чому наслідувало американську модель, яка була не найкращою для ЗС Франції. Насправді існують суттєві відмінності в підході, ресурсах та особовому складі між Францією й Сполученими Штатами.

У межах американської доктрини «Спеціальних операцій/Операцій малої інтенсивності» Командування спеціальних операцій США (КСО США) забезпечує розв'язання всіх так званих низькоінтенсивних конфліктів. Французьке військове керівництво вважає, що ця місія не може бути покладена виключно на КСО. Французький досвід участі в зовнішніх конфліктах дає підставу стверджувати, що далеко не всі кризові ситуації обов'язково вимагають застосування операцій типу «спеціальні».

Крім того, американці включають у сферу відповідальності КСО США психологічну війну, операції в межах зовнішнього втручання, спрямовані на цивільне населення, а також маніпуляції громадською думкою в ЗМІ. Щодо Франції, то під час війни в Алжирі (у той час – французькому департаменті) вона використовувала «спеціальні адміністративні підрозділи» (у справах корінного населення), а не спеціальні сили. Дії у сфері психологічної війни, такі як контроль та маніпулювання ЗМІ, покладено на 5-е Бюро («психологічна війна»), яке взаємодіє з 2 і 3-м Бюро («розвідка» й «операції»). Отже, у цій галузі Франція має власний досвід, відмінний від досвіду Сполучених Штатів.

Розглядаючи навіть суто військові аспекти КСО США, французькі експерти констатують, що це командування відповідає за перелік завдань, які у Франції були б розподілені одночасно між компетенцією КСО, технічної військової допомоги (АМТ) і навіть певними підрозділами 11-ї парашутно-десантної дивізії. Більш прийнятною для Франції видається британська модель, де «начальник служби спеціального призначення» керує лише 21-, 22-, 23-м полками САС і SBS, а також виконує функції радника начальника штабу та уряду щодо спеціальних операцій [7, с. 23–45; 8, с. 27–33].

Висновки й перспективи подальших досліджень. Досвід реформування СВ Франції та, зокрема, ССО за допомогою створення окремого командування ССО СВ [9] (до реформування функції планування належали КСО, яке об'єднало під своїм керівництвом частини ССО СВ, ВПС, ВМС) і підпорядкування його безпосередньо штабу Сухопутних військ забезпечить певну централізацію управління, дасть змогу скоротити час, потрібний для планування застосування ССО Сухопутних військ, у тому числі під час ведення бойових дій за межами національної території.

Джерела та література

1. North Atlantic Treaty Organization (17 November 2015). «NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French)» (PDF). AAP-06 (Edition 2015). Brussels: NATO Standardization Agency: 2-S-8. Retrieved 18 September 2016.
2. Богдан В. Силы специальных операций Сухопутных войск США. *Зарубежное военное обозрение*. 1999 р. № 10. С. 14–21.
3. Прокофьев С. Силы специальных операций сухопутных войск Великобритании. *Зарубежное военное обозрение*. 1999. № 3. С. 19–26.
4. Козлов С. В., Гройсман Е. Силы специальных операций НАТО: расширение до 1999 г. Москва: «Арктика 4Д», «Русская панорама», 2015. 880 с.
5. Звіт про науково-дослідну роботу «Аналіз чисельності та оперативних завдань, що виконуються частинами сил спеціальних операцій провідних країн світу», шифр «Число» (заключний). НЦ СВ ЛІСВ НУ «ЛП», м. Львів, 2009. 156 с.
6. Козлов С. Командование специальных операций вооруженных сил Франции. URL: www.agentura.ru.

7. Веденеев Д. В., Биструхін Г. С., Семука А. І. Гострі кігті орла. Сили спеціальних операцій США: історія та сучасність: монографія. К.І.С., 2010. 400 с.
8. Шмельов Ю. Силы специального назначения Великобритании. *Зарубежное военное обозрение*. № 9. 2006. С. 27–33.
9. URL: http://factmil.com/publ/strana/francija/reformirovanie_sukhoputnykh_vojsk_francii_2017/33-1-0-1166.
10. Михайлов А. Силы специальных операций европейских стран НАТО. *Зарубежное военное обозрение*. 1996. № 7. С. 6–10.
11. AAP-6. NATO glossary of terms and definitions (english and french). 2008.
12. Гаращук П. Силы спеціальних операцій країн НАТО. *Військо України*. № 5–6. 1997. С. 30–31.
13. Райан М., Менн К., Стилуелл А. Энциклопедия сил специального назначения/[пер. с английского А. Гришина; под ред. С. Дробязко]. Москва: Изд-во «Эксмо», 2004. 256 с.

Слюсаренко Андрей. Силы специальных операций Сухопутных войск Франции. В статье, на основе анализа, документов и специальной литературы, проведена научная реконструкция концептуальной организационно-функциональной модели сил Специальных операций Сухопутных войск (ССОСВ) Франции. Раскрывается организационная модель ССО СВ Франции, перечисляются основные части и подразделения. Описываются структура и задачи, которые возлагаются на части и подразделения ССО СВ. Приводится состав командования специальных операций (КСО). Анализируются организация и функционирование КСО, определяются основные направления его действий, приводятся различия в организации управления частями и подразделениями ССО СВ Франции, США, Великобритании.

Опыт реформирования ССОСВ Франции позволит выбрать не только максимально эффективную модель развития, но и максимально эффективную модель руководства собственных ССО.

Ключевые слова: Силы специальных операций, специальная операция.

Slyusarenko Andriy. French Army Special Operations Forces. In the article, on the basis of analysis, published documents and specialized literature, a scientific reconstruction of the conceptual organizational and functional model of Special Operations Forces in France was carried out. The organizational model of the Special Operations Forces of France is disclosed, the main parts and units are listed. The structure and task of these troops in France is disclosed, the main parts and units are listed. The structure and tasks that are assigned to the units and subdivisions of the Special Operations Forces are described. The composition of the Command of special operations is given. The organization and functioning of Special Operations Forces is analyzed, the main directions of its actions are determined, and the differences in the organization of management of units and divisions of the Special Operations Forces of France, the USA, and Great Britain are shown.

The experience of reforming the Special Operations Forces of France will not only allow us to choose the most effective model of development, but also to choose the most effective model for managing our own Special Operations Forces.

Key words: Special Operations Forces, special operation.

Стаття надійшла до редколегії
28.09.2017 р.

УДК 94(477)

Юрій Павлович¹

Україна й Республіка Білорусь сьогодні: проблеми й перспективи відносин

У статті досліджено проблеми та перспективи міждержавних відносин між Республікою Білорусь й Україною. Охарактеризовано доцільність вивчення цієї проблеми з урахуванням політичних та економічних чинників і їх впливу на міждержавні стосунки. Проаналізовано потенціал та можливі шляхи розвитку політичних відносин між Республікою Білорусь й Україною. У статті відображено основні моменти розвитку дипломатичних, двохсторонніх стосунків. Розглянуто вплив внутрішньої політики в кожній із держав на міжнародні відносини.

Ключові слова: Україна, Республіка Білорусь, двохсторонні відносини, міждержавні відносини, дипломатичні відносини.

Постановка наукової проблеми та її значення. Налагодження політичних та економічних непорозумінь між Республікою Білорусь й Україною, здійснення швидкої та ефективної трансформації в міждержавних відносинах – украї важливі проблеми. Вивчення білорусько-української проблеми в

¹ © Павлович Ю., 2017